

Türkiye'nin Hint Okyanusu Bölgesi'nde Genişleyen Stratejik Alanı

Sarabjeet S. Pramar

Türkiye, Somali ile yaptığı anlaşmalar, bölgesel anlaşmazlıklara dahil olması ve savunma sanayii genişlemesiyle Hint Okyanusu Bölgesi'ndeki stratejik varlığını genişletiyor. Bu büyüyen etki, Çin'in varlığıyla birleştiğinde, Hindistan için karmaşık zorluklar yaratıyor ve Hindistan'ın bölgesel politika alanını potansiyel olarak sınırlayarak Hint Okyanusu stratejisinin yeniden değerlendirilmesini gerektiriyor.

Türkiye, Hint Okyanusu Bölgesi'ne (IOR) kalıcı bir damga vurma niyetinde görünüyor. İlk adımlar arasında devam eden Somali-Etiyopya anlaşmazlığı, Türkiye-Somali savunma ve ekonomik anlaşması, Türk donanma gemilerini petrol aramalarını korumak için konuşlandırma planı ve Somali'de bir uzay roketi ve füze atış testi sahası kurma planı yer alıyor. Ayrıca, Maldivler'e drone satışı, Türkiye'nin bölgedeki potansiyel etkisini gösteriyor. Bu durum, Çin'in artan denizcilik ve ekonomik varlığıyla birleştiğinde, Hint Okyanusu Bölgesi dinamiklerini ciddi şekilde etkileyebilir ve Hindistan için tehditler, zorluklar ve riskler seviyesini yükseltebilir.

Türkiye'nin Somali ve Afrika Boynuzu'ndaki Stratejik Hamleleri

Etiyopya, Somali'den bağımsızlığını isteyen Somaliland'i desteklemekte ve bunun karşılığında Somali üzerinden Aden Körfezi'ne erişim elde etmektedir. Türkiye, bu iki ülke arasındaki devam eden çekişmede bir anlaşma sağlamaya çalışmaktadır. İkinci tur görüşmeler başarılı olmasa da bu çaba, Türkiye'nin Afrika'ya artan ilgisinin bir göstergesidir. Türkiye, Şubat 2024'te Mogadişu ile imzalanan savunma ve ekonomik iş birliği anlaşması ve Mart 2024'te Afrika Boynuzu'nda petrol ve gaz arama için imzalanan iş birliği anlaşması nedeniyle Somali'ye bir eğilim gösterebilir. Anlaşmanın savunma kısmı, Somali Donanması'nın kurulmasını ve Somali'nin deniz savunma kabiliyetlerinin artırılmasını amaçlamaktadır; bu da Türkiye'nin Somali Ordusu'nu kurmak için askerleri eğitmesinin ardından gelmektedir.

Türkiye-Somali ilişkilerindeki mevcut yükseliş, 2011 yılında insani yardımların ekonomik, altyapısal ve artık askeri desteğe dönüşmesine kadar uzanmaktadır. Ekim 2017'de 50 milyar dolarlık maliyetle Mogadişu'da Türkiye'nin yurtdışındaki en büyük üssünün kurulması iki amaca hizmet etmektedir: Birincisi, Somalili askerlerin eğitilmesi yoluyla ilişkiyi derinleştirmek; ikincisi ise Ankara'ya Hint Okyanusu Bölgesi'nde (IOR) bir dayanak sağlamaktır. Ana amaç, yasadışı ve kaçak deniz faaliyetlerine karşı deniz yetki alanları üzerinde Somali'nin yetki kullanabilme kapasitesini inşa etmek olarak sunulsa da, Türkiye'nin kazanacağı çok şey bulunmaktadır.

Raporlara göre, Türkiye, Somali Donanması'nın yeniden inşası, donatılması ve eğitimi karşılığında, Somali'nin Münhasır Ekonomik Bölgesi'nden elde edilecek gelirin %30'unu alacak. Somali, yasa dışı balıkçılık nedeniyle yaklaşık 500 milyon dolar kaybettiği için bunu haklı bir maliyet olarak görmektedir. Benzer şekilde, petrol ve gaz iş birliği anlaşması, Somali'nin 30 milyar varil civarında olduğu bildirilen ve 1991'deki hükümetin çöküşüyle iç savaşın ardından büyük ölçüde kullanılmamış olan petrol ve gaz rezervlerini araştırmayı amaçlamaktadır. Anlaşma, Türk devlet şirketi TPAO'ya Somali deniz alanlarındaki üç blokta arama faaliyetleri yürütme yetkisi vermektedir.

Bu anlaşmalara uymak ve Somali'yi yeniden inşa etmeye yardımcı olmak için Erdoğan, iki yıllık, yenilenebilir bir yetki ile gerekli kuvvetleri Somali'de ve açıklarında konuşlandırmayı planlıyor.

Ayrıca Ankara, her biri 5.000 kilometrekarelik üç alanda daha önce hiç yapılmamış 3D sismik araştırma yapacak araştırma gemisini korumak amacıyla iki fırkateyn göndermeyi planlıyor. Bu konuşlandırma, Somali donanmasını inşa etme görevi gibi büyük bir iştir ve araştırma ve keşif ilerledikçe uzun zaman dilimlerini kapsayacaktır.

Türkiye'nin Hint Okyanusu Bölgesi'ndeki Savunma Sanayisi Çıkarları

Türkiye, yükselen bir küresel silah ihracatçısıdır ve Hint Okyanusu Bölgesi (IOR), Türk savunma ekipmanlarının ihracı için fırsatlar sunmaktadır. Mart 2024'te Türkiye, Hindistan-Maldivler krizi sırasında Münhasır Ekonomik Bölge (EEZ) gözetimi için Maldivler'e insansız hava araçları (İHA) sattı. Temmuz 2024'te, Hindistan'daki bir tersaneyle yapılan gemi inşa projesinin iptali nedeniyle Türkiye'nin Hindistan'a silah ve savunma ile ilgili ürünlerin ihracatını sessizce yasakladığına dair haberler ortaya çıktı. Bu adım, aynı zamanda Türkiye'nin Keşmir konusunda Pakistan'a verdiği desteğin bir parçası olarak görülmektedir. Ancak Türkiye, bölgesel savunma ticaretinde yer edinme fırsatlarını büyütmeye çalışmaktadır.

Türkiye'nin Somali ile yaptığı anlaşmalar, siyasi ve askeri pozisyonunu Afrika Boynuzu ve Kızıldeniz bölgesinde güçlendirdiği için bu bakış açısıyla da değerlendirilebilir. Bu nedenle, IOR'da Türkiye'nin deniz varlığı, özellikle Somali'nin EEZ'sinde artış gösterecek ve potansiyel olarak daha da genişleyecektir. Türkiye, deniz alanındaki sınırlamaların etkisiyle, Somali ile bir füze ve uzay roketi test alanı kurma konusunu görüşmektedir. Bu hamle, Türkiye'nin daha uzun menzilli füzeler geliştirme, test etme ve doğrulama ihtiyacını karşılayacak ve Türkiye'nin küresel uzay yarışına katılma hedefini destekleyecektir. Bu füzeler ayrıca Ankara'nın savunma ihracat envanterine de değer katacaktır.

Bölgesel Dinamikler ve Hindistan'ın Çıkarlarına Etkileri

Çin ve Türkiye, uluslararası forumlarda Pakistan'ı Hindistan'a karşı desteklemiştir. Çin, özellikle denizcilik alanında bölgede askeri bir varlık oluştururken, Türkiye henüz yeni başlamıştır. Çin ve Türkiye'nin Hint Okyanusu Bölgesi'ndeki bu çift yönlü varlığı, Hindistan için karmaşık zorluklar doğuracaktır, çünkü her iki ülke de Hindistan'ın çıkarlarını baltalamak için birlikte çalışabilir. Türkiye, Çin'in Hindistan'ın komşularıyla ilişki kurma yöntemini taklit ederek Hindistan'ın bölgesel politika alanını kısıtlayabilir. ABD, Çin'in etkisine karşı Hindistan'ı destekleyebilirken, Türkiye NATO müttefiki olduğu için aynı desteği vermekte kısıtlanabilir.

Türkiye ayrıca BRICS üyeliğine başvurmuştur ve Rusya ile Çin'in bu üyeliği desteklemesi beklenmektedir. Türkiye, BRICS üyeliğini ve Rusya ile Çin'le olan ilişkilerini, hem NATO üyesi olarak hem de parçası olduğu tüm çerçevelerde güvenilir bir ortak olarak konumunu dengelemek için kullanabilir. Türkiye, Rusya ile olan ilişkilerini, Rusya'nın Hindistan'ın Hint Okyanusu Bölgesi'ndeki konumuna verdiği desteği sınırlamak için de kullanabilir. Hint Okyanusu, Türkiye için önemli bir denizcilik alanıdır ve bu bölgedeki stratejik alan arayışı, 2015 Deniz Kuvvetleri Stratejisi ve 2023 Ulusal Dış Politika Belgesi ile uyumludur. Bu nedenle Türkiye, konumunu sağlamlaştırmaktadır, bu da onu IOR (Hint Okyanusu Bölgesi) ülkesi olarak meşrulaştırabilir, ki bu da Hindistan'ın IOR güvenlik stratejisinde dikkate alması gereken bir diğer değişken olabilir.

(CSDR)